

949.58
ZAN

ΣΤΕΦΑΝ ΞΑΝΘΟΥ
ΔΙΑΜ.

ΔΙΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΑΡΟΧΧΑΙ
ΣΕ ΦΕΟΧΔΑΡΧΑΙ

1956

949.58
ZAN

ΕΚ ΤΗΣ ΕΝΕΤΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΒΑΡΟΥΧΑΙ ΩΣ ΦΕΟΥΔΑΡΧΑΙ

υπό
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΧΑΝΙΩΝ

Αρ. 19570

Χρονολ. Είσοδ. 11-3-1963

Εισκότης...

Αριθ. 919-58 (ΕΛΔ)

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΕΚ ΤΩΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ",

1/9/1928

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1908

544.58

Οτε κατὰ τὴν Δ' Σταυροφορίαν (1204) κατέ-
λυσαν τὸ Βυζαντιακὸν Κράτος καὶ διενε-
μήθησαν τὰς χώρας του οἱ Φράγκοι ἱππῶται
οἱ παράδοξοι αὐτοὶ πρόμαχοι τοῦ Χριστιανισμοῦ
καὶ ἐλευθερωταὶ τῶν Ἁγίων Τόπων, οἱ Σταυ-
ροφθόροι, ὅπως τοὺς εἶχον ἀποκαλέσει παίζον-
τες ἅμα καὶ σπουδάζοντες οἱ πολλὰ ὑπ' αὐτῶν
παθόντες Βυζαντινοὶ, ἡ Κρήτη ἔλαχεν εἰς Βονι-
φάτιον τὸν Μομφερρατικόν. Ἄλλ' ὁ εὐγενὴς Ἰτα-
λὸς ἱππότης ἔχων ἄλλα σχέδια καὶ ἄλλας βλέ-
ψεις ἐπώλησεν ἀμέσως τὴν νῆσον εἰς τὴν Ἐνε-
τίαν ἀντὶ τοῦ ποσοῦ χιλίων ἀργυρῶν μαρκῶν
(5 χιλ. δουκάτων), εἰς τιμὴν δηλ. περίπου πράγ-
ματος κλοπιμαίου.

Οἱ ἀείποτε ὅμως ἀντίζηλοι τῶν Ἐνετῶν Γενοῶ-
ται προέλαβον τοὺς ἀντιπάλους πλεύσαντες ἐσπευ-
σμένως τῇ ὑποκινήσει καὶ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ
περιφήμου ἀρχιερατοῦ συμπολίτου τῶν Ἐρρι-
κον Πεσκατόρη, κατέλαβον τὴν νῆσον καὶ ἔκτι-
σαν 15 φρούρια εἰς διάφορα ἐπίκαιρα αὐτῆς ση-
μεῖα, ἐξ ὧν ἔλαβον τὰ ὀνόματα διατηρούμενα καὶ
μέχρι σήμερον πολλὰ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Κρήτης.

Ἄλλ' οἱ Ἑνετοὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀφήσωσι τόσον πολύτιμον λάφυρον εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀντιζήλων, ἀφ' οὗ μάλιστα τὸ εἶχον ἀγοράσει ἀπέστειλαν στόλους καὶ στρατοὺς εἰς τὴν νῆσον καὶ μετὰ πολυχρονίους ἀγῶνας ὁ Πεσκάτορης μετὰ τῶν Γενοατῶν ἐξεκένωσε διὰ συνθήκης τὴν νῆσον, οἱ δὲ Δημοκραταὶ τοῦ Ἄδριου ἐγκαθίστανται ὀριστικῶς πλέον εἰς τὴν περιμάχητον νῆσον ἀπὸ τοῦ 1211, καὶ ὁ πτερωτὸς καὶ ξιφοφόρος Λέων τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου παραλαμβάνει ὑπὸ τὴν προστασίαν του καὶ τὸ *Βασίλειον τῆς Κρήτης*, *Regnum Cretae protego* βρονχώμενος ἀπειλητικὸς πρὸς τοὺς προσβλέποντας αὐτὸν ἐγκαθιδρυμένον ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν τειχῶν καὶ ἐπάλλεον καὶ ἄνωθεν τῶν πυλῶν τῶν παραλίων φρουρίων τῆς μαρτυρικῆς νήσου.

Εἰς τὴν Κρήτην οἱ Ἑνετοὶ ἴδρυσαν τὸ φεουδαλικὸν σύστημα τῆς τότε ἐποχῆς. Ἑνετοὶ εὐγενεῖς καὶ δημόται (ἱππῶται καὶ πεζοὶ) ἐστάλησαν ἐκ τῆς μητροπόλεως εἰς τὴν νέαν κτῆσιν τῆς Γαληνοτάτης, ἐξαιρέσει δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ μοναστηρικῶν κτημάτων καὶ μικροῦ μέρους δημοσίας γῆς περὶ τὸν Χάνδακα, ἡ Ἑνετικὴ Κυβέρνησις διένειμεν εἰς τοὺς ἀποίκους τῆς αἴσαν τὴν ὑπαιθρον χώραν καὶ παρεχώρησεν

αὐτοῖς τόπον πρὸς κατοικίαν ἐν ταῖς πόλεσιν. Οἱ Ἑνετοὶ ἄποικοι ἀπελάμβανον ἀντὶ τούτων τὰς συνήθεις φορολογικὰς καὶ στρατιωτικὰς ὑποχρεώσεις τῶν τιμαριούχων.

Τὰ πράγματα ὁμως δὲν προέβησαν καὶ τόσον ὁμαλῶς, ὅσον θὰ ἠϋχοντο οἱ νέοι ἄποικοι καὶ ὡς ἐπεθύμει ἡ νέα Κυρίαρχος. Ἀπὸ τῆς ἀνακτίσεως τῆς Κρήτης ὑπὸ Νικηφόρον Φωκᾶ (960 μ. Χ.) καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς στάσεως τοῦ Καρύκη κατὰ τῆς Βασιλείας τῶν Βυζαντινῶν, εἶχον ἐγκατασταθῆ ἐν τῇ νήσῳ εὐγενῆ τινα γένη, οἱ 12 Ἄρχοντόπουλοι, ὡς λέγονται συνήθως, ἀνάγοντες τὴν καταγωγὴν των εἰς εὐγενεῖς καὶ ἰσχυροὺς οἴκους τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ρώμης, καὶ εἶχον ἰδρύσει πρὸ πολλοῦ ἐν εἶδος ἑλληνικοῦ μεσαιωνικοῦ φεουδαλισμοῦ.

Καιρῶς ὅθεν ἐβλάπτοντο τὰ συμφέροντα τῶν ἐγγχωρίων φεουδαρχῶν διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν Ἑνετῶν τιμαριούχων, διότι ἢ ἔχανον τελείως τὰ φέουδα καὶ τὰς προνομίας των, ἢ ἐτίθεντο ἐν μοῖρα κατωτέρα τῶν νέων ἐπηλύδων Λατίνων. Ἀμέσως ὅθεν ἤρχισεν ἡ δυσαρέσκεια καὶ ἡ ἀντίδρασις κατὰ τῶν ξένων σφετεριστῶν, ἀλλεπάλληλοι δὲ καὶ ἀδιάκοποι ἐπὶ 150 ἔτη ἐξηκολούθησαν αἱ στάσεις καὶ ἐπαναστάσεις τοῦ ἐγγχωρίου

στοιχείου ὀδηγοῦμενοι ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀρχόντων κατὰ τῶν νέων δεσποτῶν.

Ἡ Ἑνετικὴ Διπλωματία κατεῖδε σὺν τῷ χρόνῳ ὅτι πρὸς εἰρήνευσιν τῆς ταραχώδους νήσου ἔπρεπε νὰ προσεταιρισθῇ τοὺς ἰσχύοντας καὶ ἀδικουμένους ἐκ τῆς νέας τῶν πραγμάτων τάξεως ἔντοπιούς εὐγενεῖς. Οὕτω προέβη κατὰ τὸ σύστημά της εἰς παραχωρήσεις πρὸς τούτους σημαντικὰς, ἐνίστε μάλιστα καὶ συνῆψε συνθήκας σχεδὸν ἔξεντελιστικὰς, ὅπως λ. γ. πρὸς τὸν ἰσχυρὸν οἶκον τῶν Καλλιερῶν. Φέουδα, τιμαί, τίτλοι εὐγενείας (nobilitas Cretensis) παρεχωρήθησαν εἰς τοὺς Ἀρχοντορρωμαίους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι διαβλέποντες μετὰ τόσους ματαίους ἀγῶνας καὶ ἀποτυχούσας ἀποπείρας τὸ ἀπελλι καὶ ἀλυσιτελὲς περαιτέρω ἀντιδράσεως, συνδιηλλάγησαν πρὸς τοὺς Ἑνετοὺς, προσεπάθησαν δὲ μόνον νὰ ἀποσπάσωσι ὅσον ἠδύναντο περισσότερας μὲν τιμὰς καὶ φέουδα ὑπὲρ ἑαυτῶν, προνομίας δὲ καὶ ἀτελείας ὑπὲρ τῶν ὁμοειδῶν.

Εἰς τῶν ἀρχαίων τούτων εὐγενῶν οἴκων ἦτο καὶ ὁ τῶν Βαρουχῶν, ἀνάγων τὴν καταγωγὴν του εἰς ἓνα ἐκ τῶν 12 Ἀρχοντοπούλων τῶν ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἔλθόντων, τὸν Κωνσταντῖνον Βαρούχαν.

Πρὸ ἐτῶν οὐχὶ πολλῶν ἐτυπώθη ἐν Ἑλλάδι
 βιβλιαρίον ἐπιγραφόμενον *Οἰκογένεια Βαρούχα*,
 ἐν ᾧ εἰς τῶν σημερινῶν ἀπογόνων τῆς Κρητικῆς
 ταύτης οἰκογενείας ἐκ τοῦ κλάδου τοῦ μετανα-
 στεύσαντος μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κρήτης ὑπὸ
 τῶν Τούρκων εἰς Κεφαλληνίαν, συνέλεξεν ἀρκετὰ
 οἰκογενειακὰ ἐγγράφα τοῦ οἴκου τούτου καὶ ἠθέ-
 λησε νὰ γράψῃ τὴν ἱστορίαν τῆς οἰκογενείας ἀπὸ
 τῆς ὀλίγον μυθιαῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ Ἀρχον-
 τοπούλου Βαρούχα εἰς Κρήτην μέχρι τῶν ἡμε-
 ρῶν του. Ἐπιτὸς τῶν ἐγγράφων περιλαμβάνεται
 καὶ τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τοῦ οἴκου ἀπ' ἀρχῆς
 μέχρι σήμερον. Τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ βι-
 βλιαρίου εἶναι ὁ λιθογραφικὸς πίναξ ὁ παρατι-
 θέμενος εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ, ἐν ᾧ εἰς τέσσαρας
 σελίδας ἀποτυποῦνται αἰθνητικὰ κείμενα ἐνετι-
 κῶν χρόνων λατινιστὶ καὶ ἰταλιστὶ γεγραμμένα,
 ἀπευθυνόμενα πάντα πρὸς τοὺς Βαρούχας ἢ ἀνα-
 φερόμενα εἰς αὐτοὺς καὶ διαφωτίζοντα σπουδαῖα
 σημεῖα τῆς δράσεως αὐτῶν κατὰ τοὺς ἐνετι-
 κοὺς χρόνους, μάλιστα κατὰ τοὺς δύο τελευταίους
 αἰῶνας τῆς ἐνετικῆς κυριαρχίας ἐν τῇ νήσῳ.

Τοῦ βιβλιαρίου αὐτοῦ, ὅπερ ἄνευ χρονολο-
 γίας καὶ τόπου ἐκδόσεως ἐκκλοφόρησε μεταξὺ
 τῶν ἐν Ἑλλάδι μελῶν τῆς οἰκογενείας Βαρούχα,

κατέχει ἀντίτιπον καὶ ὁ σεβαστὸς ἐν Χανίοις
 ἰατρὸς καὶ ἀπόγονος τοῦ οἴκου Νικόλαος Βαρού-
 χα, τὸ ὁποῖον καὶ εὐγενῶς μοὶ παρεχώρησε πρὸ
 καιροῦ πρὸς μελέτην καὶ ἀντιγραφὴν τῶν ἐν
 τοῖς πίναξι ἡμεφθαρμένων καὶ ἐξιτήλων ἐν πολ-
 λοῖς ἀρχαίων ἐγγράφων. Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐπε-
 χειργάσθη τελευταῖον ἀναδημοσιεύσας σχεδὸν
 ὀλόκληρον ὁ γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων περὶ Κρήτης
 ἐργασιῶν του, μεσαιωνολόγος Γερμανὸς Ernst
 Gerland κατὰ πρῶτον μὲν ἐν τῇ Revue de
 l' Orient Latin, τελευταῖον δὲ καὶ ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ
 περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ εὐγενείας κατὰ τὸν Μεσαίωνα
 (Histoire de la noblesse Cretoise au moyen
 âge Paris 1907).

Ὁ οἶκος Βαρούχα εἶχε τὴν ἔδραν καὶ τὰς κτή-
 σεις του εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἀμαρίου τῆς Ρεθύ-
 μνης. Φέουδα αὐτοῦ ἦσαν τὰ χωρία Μοναστη-
 ράκι μετὰ τῆς Ἀγίας Ἄννας καὶ ὁ Σμιλές. Θὰ
 εἶχε δὲ πάντως, κατὰ τὴν τότε συνήθειαν, καὶ
 οἰκίαν ἐν τῇ πόλει Ρεθύμνη, ὅπου οἱ τιμαριού-
 χοι Βαροῦχα ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ μένωσιν
 οἰκογενειακῶς ἐπὶ τινὰ τοῦλάχιστον χρόνον κατ'
 ἔτος, καὶ ὁσάκις ὑποπτοὶ καθιστάμενοι εἰς τὰς
 Ἐνετικὰς ἀρχὰς προσκαλοῦντο, ἵνα εὐρίσκωνται
 ὑποχείριοι ἐν πάσῃ στιγμή.

Τὰ σωθέντα ἔγγραφα δὲν μᾶς ἐπιτρέπουσι νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ἱστορίαν τῆς οἰκογενείας κατὰ τὰ 450 ἔτος τῆς ἐνετικῆς ἐν Κρήτῃ κυριαρχίας. Ἰδίως μᾶς λείπουσιν αἱ πληροφοροῖα ποία ὑπῆρξεν ἡ στάσις καὶ ἡ πολιτεία τοῦ σημαντικοῦ οἴκου κατὰ τὰ πρῶτα 150 ἔτη τῆς ἀντιδράσεως κατὰ τῶν ξένων καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης κατὰ τῶν κατακτητῶν. Διὰ νὰ καταλέγωνται ὅμως ἀναμφισβητήτως εἰς τὰ 12 πρωτεύοντα γένη τῆς νήσου, νὰ διατηρῶσι φέουδα καὶ τίτλους καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐνετικῆς κυριαρχίας καὶ νὰ ἀναγνωρισθῶσι καὶ ἐπικυρωθῶσι ταῦτα πάντα ὑπὸ τῶν ἐπισήμων ἀρχῶν καὶ νὰ ἔχωσι τὴν ἀνωτέραν φεουδαλικὴν ἐξουσίαν ὑπὲρ Ἑνετοὺς καὶ ἔγχωροὺς εἰς δύο ἐπαρχίας τὸ Ἀμάριον καὶ τὸν Ἁγ. Βασίλειον (Ἐπάνω Σύβριτος καὶ κάτω Σύβριτος) πρέπει πάντως νὰ δεχθῶμεν ὅτι οἱ εὐγενεῖς καὶ ἀξιωματικοὶ Βαροῦχαι, ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖ ἀρχαιότερον βυζαντικὸν ἔγγραφο, ἀπετέλουν ἀνέκαθεν οἶκον ἰσχυρὸν καὶ σημαίνοντα, ὅστις θὰ διεδραμίτισε σπουδαῖον πρόσωπον κατὰ τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας καὶ θεωρηθεὶς διὰ τοῦτο ἐπικίνδυνος εἰς τὴν Ἑνετικὴν Αὐθεντίαν θὰ ἔλαβε ἢ θὰ διετήρησε τὰς προνομίας καὶ τὰ φέουδα αὐτοῦ τὰ πατρογονικά.

Τὰ ἐν τῷ βιβλιαρίῳ ἀθηντικῶν ἔγγραφα μᾶς δίδουσι ἀρκετὸς πληροφορίας, ἐνδιαφερούσας οὐχὶ μόνον τὴν οἰκογένειαν Βαρούχα ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν γένει ἱστορίαν τῆς Κρήτης ἐπὶ Ἑνετοκρατίας· ἴδια διαφωτίζουν τὸν τρόπον, καθ' ὃν κατὰ τοὺς δύο τελευταίους αἰῶνας τῆς ἐνετικῆς κυριαρχίας ἐπετέλουν οἱ ἀρχοντορρωμαῖοι τὰ φεουδαλικά των καθήκοντα πρὸς τὴν Κυρίαρχον, καὶ εἰς πόσῃν ποσότητι θὰ εὐρίσκοντο στενοχωρίαν νὰ συμβιβάζωσι τὰ ἐπιβεβλημένα ταῦτα ὑπὸ τῆς ἀνωτέρας βίας χρεὶ πρὸς τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα καὶ τὴν πρὸς τοὺς ὁμοφύλους καὶ ὁμοδόξους συμπάθειαν.

Τὸ ἀρχαιότατον ἐπίσημον ἔγγραφο (ἂν ἐξαιρέσωμεν τὰ ὑποβολμαῖα ἢ μετεσκευασμένα ἐκ παραδόσεων ἀρχαιοτέρων βυζαντιακῶν δῆθεν ἔγγραφα, εἶναι τὸ τοῦ Δουκὸς Κρήτης Ἀγγέλου Μωροζίνη τῆς 12 Αὐγούστου 1254, δι' οὗ παραχωροῦνται εἰς τὸν Μιχαὴλ Βαρούχαν Pettochilo (Πετρούχειλον;) δύο καβαλλεραῖοι (ἵπποτικά φέουδα), ὧν μία μὲν εἶναι τὸ Μοναστηράκι μετὰ τῆς Ἁγίας Ἄννας, ἢ ἄλλη δὲ εἶναι ὁ Σμιλῆς (Smilea) ἀμφότερα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀμαρίου (Ἐπάνω Σύβριτος). Ἀντὶ τῆς παραχωρήσεως ταύτης ὁ Μιχ. Βαρούχας ὀρκίζεται δι' ἑαυτὸν καὶ τοὺς

ἀπογόνους του πίστιν εἰς τὸν Δοῦκα καὶ τοὺς διαδόχους του, ὑποχρεούμενος νὰ ἔχη τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς μὲ τὴν Ἑνετικὴν Πολιτείαν, νὰ ἐκτελῇ τὰς φεουδαλικὰς του ὑποχρεώσεις ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ τιμαριοῦχοι, καὶ προσκαλούμενος νὰ ἔρχεται οἰκογενειακῶς νὰ διαμένῃ ἐν Χάνδακι ἢ ὅπου ἀλλαγῶν ἤθελε κληθῆ. Ἡ παράβασις ἐνὸς τῶν ὄρων τούτων καθιστᾷ αὐτὸν ἐκπτώτον τῶν παραχωρουμένων τιμαρίων.

Ἐκ τῶν χρόνων καὶ τοῦ ὕφους τοῦ ἀνωτέρου ἐγγράφου καταφαίνεται ὅτι ἡ παραχώρησις αὐτῆ τῶν δύο ἱπποτικῶν φεούδων εἰς ἓν πρόσωπον ὑπῆρξεν ἔργον ἀνάγκης διὰ τὴν Ἑνετικὴν Κυβέρνησιν, ὅτι αἱ παραχωρήσεις αὐταὶ θὰ ἦσαν ἀποτέλεσμα συμφωνίας καὶ συνδιαλλαγῆς κατόπιν ἀντιστάσεως καὶ ἀντιδράσεως τοῦ ἰσχυροῦ ἀρχοντορρωμαίου Μ. Βαρούχα. Θὰ ἦτο οὗτος εἰς ἔξ ἐκείνων τῶν Κρητῶν εὐγενῶν, οἵτινες διὰ τῶν ὅπλων ἐξηνάγκασαν τὴν Ἑνετικὴν Διοίκησιν τῆς νήσου νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν προνόμια καὶ ἐγκαταστήσῃ αὐτοὺς χάριν τῆς ἰδίας ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας εἰς τὰ τιμάρια αὐτῶν τὰ ἀρχαῖα, τὰ ὅποια ἠθέλησαν οἱ Ἑνετοὶ ἀποικιοὶ νὰ σφετερισθῶσιν.

Μετὰ δέκα περίπου ἔτη ἐπὶ Δουκὸς Κρήτης

Ἰακώβου Δελφίνου (1260 - 1262) διὰ νέου ἐπισήμου ἔγγραφου γίνεται διανομὴ τῶν δύο φεούδων Μοναστηρακίου Ἁγίας Ἄννας καὶ Σμιλέ μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν τοῦ γνωστοῦ ἤδη Μιχαὴλ Βαρούχα καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Βασιλείου Βαρούχα Ἐπισκόπου Ἀρίου. Καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ λαμβάνει τὸ φεούδον Ἁγίαν Ἄνναν Μοναστηράκι, ὁ δὲ Βασίλειος τὸν Σμιλέν. Ἐπειδὴ ὅμως οὗτος ὡς κληρικὸς (πρόην Ἐπίσκοπος Ἀρίου ἢ τιτουλάριος) δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκτελή τὰς στρατιωτικὰς ὑποχρεώσεις πρὸς τὴν Αὐθεντείαν, τὸ φεούδον μεταβιβάζεται ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν υἱὸν του Γεώργιον Βαρούχαν. Κατόπιν ὀρίζονται τὰ ὅρια καὶ ἡ περιοχὴ ἑκατέρου φεούδου, καὶ εἰς ἄλλο ἔγγραφον τῶν αὐτῶν χρόνων καταγράφονται ὀνομαστὶ οἱ πάροικοι (Villani) τῶν δύο τιμαρίων.

Ἄλλο φεούδον παραχωρεῖ ὁ αὐτὸς Δοῦξ εἰς τὸν ἄνω μνημονευθέντα Γεώργιον Βαρούχαν, τὸν υἱὸν τοῦ ἐπισκόπου, τὴν Γένναν (τοῦ Ἀμαρίου), τὸ ὁποῖον ἀνήκε καὶ πρότερον εἰς τὸν αὐτὸν Ἐπίσκοπον Ἀρίου, καὶ νῦν αὐτὸς οὗτος τὸ ἐξήτησεν ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ του. Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς ὑπόσχονται πιστὴν ὑπακοήν εἰς τὰ κελεύσματα τῆς Ἐνετικῆς Διοικήσεως ὀλίγον ὕστερον βλέ-

πομεν εἰς ἄλλο ἔγγραφοι να διανέμεται τὸ αὐτὸ τιμᾶριον Γέννα μεταξὺ τοῦ Γεωργίου Βαρούχα καὶ τοῦ θείου του Μιχαήλ.

Εἰς ἄλλο διάταγμα τοῦ αὐτοῦ Δουκὸς παραχωρεῖται εἰς τὸν Βασίλειον Βαρούχαν υἱὸν τοῦ ἀποθανόντος Ἐπισκόπου ὑδρομυλος καὶ κήπος τὰ ὁποῖα εἶχε καταρτίσει ὁ Ἐπίσκοπος ζητήσας καὶ λαβὼν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ὕδωρ τοῦ Δημοσίου, ἢ παραχώρησις ὅμως γίνεται ὑπὸ τὸν ὄρον να κατέχωνται ταῦτα ὑπὸ τῆς μητρὸς τοῦ αἰτουῦντος, τῆς χήρας δηλ. τοῦ Ἐπισκόπου Βασιλείου ἐφ' ὄρον ζωῆς.

Ἐν ζήτημα μοὶ γεννᾶται ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν τελευταίων αὐτῶν ἐγγράφων, πῶς ὁ Βασίλειος Βαρούχας λέγεται, καὶ μάλιστα εἰς ἐπίσημα ἔγγραφα, Ἐπίσκοπος Ἄριον καὶ ἀναγνωρίζεται ὡς τοιοῦτος ὑπὸ τοῦ Δουκὸς, ἐν ᾧ εἶναι γνωστὸν καὶ ἐξηκριβωμένον ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι ἀπηλάθησαν καὶ δὴ ἐκτὸς τῆς Κρήτης, τὰς δὲ Ἐπισκοπὰς κατέλαβον καὶ ἐνέμοντο Λατῖνοι Ἐπίσκοποι ὑπὸ τοῦ Πάπα στελλόμενοι. Ἴσως κατὰ τινὰ τῶν συχνῶν ἐπαναστάσεων ὁ Βασίλειος εἶχε χειροτονηθῆ Ἐπίσκοπος Ἄριον καὶ πιθανῶς ἐπὶ τινὰ χρόνον, διαρκούσης τῆς ἐπαναστάσεως καὶ εὐρισκομένης τῆς Ἐπισκοπῆς

Ἰακώβου εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἐπαναστατῶν, ὁ Βασίλειος καὶ ἐξήσκησεν ἀρχιερατικὰ καθήκοντα. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν πρώτην συνδιαλλαγὴν τῶν Βαρουχῶν πρὸς τὴν Ἑνετικὴν Κυβέρνησιν τοῦ 1252 αὐτὸς δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψει ἀλλὰ τὰ φέουδα παραχωροῦνται εἰς τὸν ἀδελφόν του Μιχαήλ. Κατόπιν ὁμοῦ μετὰ δεκαετίαν περίπου ἐξομαλύνονται αἱ σχέσεις καὶ τοῦ Βασιλείου πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ τότε γίνεται νέα διανομὴ τῶν φεούδων καὶ λαμβάνει ὁ υἱὸς του τὸ πατρικὸν μερίδιον ἐκ τῶν οἰκογενειακῶν τριῶν τιμαρίων. Ὅτι δὲν ἦτο πλέον κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν Ἰερόσοφος Ἰακώβου ἐν ἐνεργείᾳ ἀλλὰ διέμενον ἐν τοῖς πατρικοῖς κτήμασιν ἐν Ἀμαρίῳ κτίζων μύλους καὶ φυτεύων κήπους διὰ διοχετεύσεως ὕδατος παραχωρηθέντος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, αὐτὸ δεικνύει τὸ πρᾶγμα ἀναμφισβητήτως, ἐξ ἄλλου ὁμοῦ καὶ ὁ Δούξ ἀναγνωρίζει τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα τοῦ Βασιλείου καὶ τὸν ὀνομάζει τιμῆς χάριν Ἰερόσοφον. Ἡ Ἐπισκοπὴ Ἰακώβου ἢ Ἀγρίου ἔχουσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἀπὸ τῆς πόλεως Ἀγρίου (εἰς τὰ σημερινὰ σύνορα Μυλοποτάμου καὶ Ρεθύμνης παρὰ τὴν θάλασσαν) κατελήφθη φαίνεται ὑπὸ Ἑλλήνων Ἐπισκόπων κατὰ τὰς διαφόρους ἐπαναστάσεις μετ'

ἐπιμονῆς· τὸ τοιοῦτον ἐγένετο καὶ κατὰ τὴν ἐπα-
νάστασιν τοῦ Ἀλεξίου Καλλιέργου, οὗτος δὲ
συνθηκολογήσας πρὸς Ἑνετοὺς ἐζήτησεν ἐπι-
μόνως καὶ ἔλαβε τὸ δικαίωμα νὰ ἔχη Ἑλληνα
Ἐπίσκοπον ἐν Ἀρίῳ, δικαίωμα τὸ ὁποῖον δὲν
γνωρίζομεν ἀκριβῶς πόσον χρόνον διετήρησε
μετὰ τὴν σφοδρὰν διαμαρτύρησιν τοῦ τότε Πάπα
πρὸς τὸν Δοῦκα τῆς Ἑνετίας.

Ἐν ἄλλο ζήτημα μένει δι' ἐμὲ τοῦλάχιστον
ἄλυτον· πῶς ὁ Βασίλειος Βαρούχας, Ἐπίσκοπος
ὧν, ἔχει τέκνα (Γεώργιον καὶ Βασίλειον) καὶ δὴ
καταλείπει ἀποθνήσκων καὶ γυναῖκα χήραν· ἐκτὸς
ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι εἰς γάμον προῆλθε μετὰ
τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς Ἐπισκοπῆς Ἀρίου, ἀλλὰ
τότε οἱ υἱοὶ αὐτοῦ οἱ λαμβάνοντες τὰ φέουδα
καὶ ζητοῦντες τὰς ἄλλας ἰδιοκτησίας τοῦ πατρὸς
των θὰ ἦσαν ἀκόμη παῖδες οὐχὶ πλέον τῶν
δέκα ἐτῶν.

Καὶ αὐτὰ μὲν ἦσαν τὰ τιμάρια, αἱ κτήσεις,
οἱ δουλοπάροικοι, τὰ ὁποῖα οἱ Βαροῦχαι συν-
θηκολογήσαντες πρὸς τὴν Ἑνετικὴν Κυβέρνησιν
ἔλαβον ἢ μᾶλλον, ὡς πιστεύω, ἀνέλαβον καὶ ἐπι-
σήμως ἐπικυρωθέντα πατρικὴν τῶν ὄντα κληρο-
νομίαν. Πῶς νῦν ἐξεπλήρωσαν καὶ τὰς ἀντιστοι-
χους αὐτῶν φεουδαλικὰς ὑποχρεώσεις πρὸς τὴν

κυρίαρχον Πολιτείαν; Περί τούτου συγχρόνους μαρτυρίας δὲν ἔχομεν, ἢ μᾶλλον μᾶς λείπουσιν ἀκόμη, ἅτε ἀδημοσιεύτου εἰσέτι καὶ ἀγνώστου ὄντος τοῦ κολοσιαίου ὑλικοῦ τῆς ἐν Κρήταις Ἐνετοκρατίας τοῦ ἀποκειμένου ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τῆς Ἐνετίας. Γνωρίζομεν, ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας οἱ Κρηῖτες φεουδάχαί Ἐνετοὶ καὶ ἐντόπιοι δὲν ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ στρατεύωσιν εἰς ὑπερορίους ἐκτὸς τῆς Κρήτης στρατείας, οὐδὲ νὰ ὑπηρετῶσιν εἰς τὰς γαλέρας, ὥστε μόνον εἰς τὴν φρούρησιν τῆς νήσου ἀπὸ ξένων ἐπιδρομῶν καὶ εἰς τὴν καταστολὴν τῶν ἐσωτερικῶν στάσεων ἐχρησιμοποιοῦντο οἱ τιμαριοῦχοι. Ἴνα δὲ πάντοτε εἶναι ἔτοιμοι καὶ ἐπαρκῶς ἐξωπλισμένοι καὶ ἐξησκημένοι διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, ἐγίνοντο κατ' ἔτος αἱ λεγόμεναι στρατιωτικαὶ ἐπιθεωρήσεις (μόστραι) τῶν φεουδαρχῶν Ἐνετῶν καὶ ἐντολίων, καθ' ἃς οὗτοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ παρουσιάζωνται πάνοπλοι συνοδευόμενοι ὑπὸ τῶν ἀπαραιτήτων στρατιωτῶν πεζῶν καὶ ἰππέων καὶ νὰ ὑποβάλλωνται εἰς τὴν ἐξέλεξιν τῶν προΐσταμένων στρατιωτικῶν ἀρχῶν.

Εἶναι ὄθεν φυσικὸν νὰ υποθέσωμεν ὅτι τοιαῦται τινὲς θὰ ἦσαν καὶ τῶν Βαρουχῶν αἱ στρατιωτικαὶ ὑποχρεώσεις κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας.

Ὑστερον ὅμως, ἀφ' οὗ αἱ μὲν ἐσωτερικαὶ στάσεις ἢ τέλειον κατέπαυσαν, ἢ περιορίζοντο μόνον εἰς μικρὰ τοπικὰ κινήματα εὐκόλως καταστελλόμενα, τοῦναντίον δὲ ἠϋΐησαν αἱ στρατιωτικαὶ ἀνάγκαι τῆς Γαλιηνοτάτης ἐκτὸς τῆς Κρήτης ἕνεκα τῶν συχνῶν πρὸς τοὺς Τούρκους συγκρούσεων καὶ πολέμων, ἤρχισεν φαίνεται κατὰ μικρὸν ἡ Ἐνετικὴ Κυβέρνησις νὰ ζητῇ τὴν συνδρομὴν τῶν Κρητῶν τιμαριούχων καὶ δι' ὑπερορίους στρατείας ἐκτὸς τῆς νήσου καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν γαλερῶν· τότε δὲ ἤρχισε καὶ ἡ καταθλιπτικὴ ἀναγκαστικὴ στρατολογία τῶν Κρητῶν ἀγροτῶν ὡς κωπιλατῶν εἰς τὰς Ἐνετικὰς γαλέρας ἢ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο μισητὴ καὶ φοβερὰ αὐτῇ ἀγγαρεία, ἀφ' οὗ οἱ μὲν Κρητες τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶχον ἀπομάθει ἀπὸ πολλοῦ τὴν θάλασσαν, ὀλίγιστοι δὲ τῶν συλλαμβανομένων δὲν ἐπανέβλεπον πλέον τὴν πατρικὴν γῆν, ἀλλ' εὔρισκον οἰκτρὸν θάνατον πνιγόμενοι ἢ φρονεούμενοι ἐν ταῖς ναυμαχίαις ἢ ὑπὸ λοιμικῶν ἀσθενειῶν καὶ φρικτῶν κακουχιῶν θεριζόμενοι.

Σειρὰ ἐπισήμων ἐγγράφων, μᾶς δίδουσι σαφῆ ἰδέαν πῶς ἐγίνοντο αἱ ἀγγαρεῖαι αὐταὶ καὶ ἀναγκαστικαὶ στρατολογίαι καὶ ποῖαι ἦσαν αἱ ἐκδουλεύσεις, τὰς ὁποίας ἀλήθει παρὰ τῶν ἐν

Κρήτη τιμαριούχων ἢ Ἑνετικῆ Κυβέρνησις. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἶναι ἀπὸ τοῦ 1567 - 1572.

Οἱ χρόνοι αὐτοὶ ὑπῆρξαν χαλεποὶ διὰ τὴν Ἑνετίαν καὶ τὴν Κρήτην. Ἡ Σοῦδα κυριεύεται ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὸ 1567. Τὰ Χανιά μόλις διαφεύγουσι τὴν καταστροφὴν. Τὸ Ρέθυμνον καταλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ Ἀλγερινοῦ στόλου καὶ πυρπολεῖται μὲ μεγάλην φθορὰν ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων· οἱ Κρηῖτες χωρικοὶ ὠφελούμενοι τῶν δυσχερειῶν τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως ἐπαναστατοῦσι, μετ' ὀλίγον δὲ ἄρχεται καὶ ὁ πόλεμος τῆς Κύπρου. Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἐγένετο καὶ ἐπανάστασις τοῦ Καντινολέου εἰς τὰς δυτικὰς ἐπαρχίας.

Εἰς τὰς δυστυχεῖς ταύτας περιστάσεις ἀναφέρονται τὰ κατόπιν ἔγγραφα τῆς οἰκογενείας Βαρούχα.

Ἐγγραφοῦν τῆς Διοικήσεως Ρεθύμνης (1567) πρὸς ἓνα τῶν Βαρονχῶν ἀναθέτει αὐτῷ τὴν φροντίδα τῆς τακτοποιήσεως καὶ ἐπιβλέψεως τῶν παραλίων φρουρῶν (guardie), αἱ ὁποῖαι ἔπρεπε νὰ φυλάττωσι τὰ παραλία τῆς νήσου καὶ νὰ εἰδοποιῶσι ἐγκαίρως τὴν ἐμφάνισιν ἐχθρικῶν πλοίων καὶ καλῶσι πρὸς βοήθειαν.

Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τρεῖς ἦσαν οἱ

Βαρούχαι οἱ κατέχοντες τὰ πατρογονικά φέουδα ἐν Ἀμαρίῳ, οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ Γεώργιος, Ἰωάννης καὶ Κωνσταντῖνος ἐκ τοῦ κλάδου Μακρομάλλη. Πρὸς τοὺς τρεῖς τούτους ἀδελφοὺς ἢ πρὸς τὸν Γεώργιον μόνον ὡς πρεσβύτερον ἴσως ἢ καὶ μᾶλλον σημαίνοντα ἀποστέλλονται τὰ ἔγγραφα ταῦτα. Ἐνίοτε ἀναφέρεται καὶ ὁ Ἰωάννης Βαρούχας ἐκ τοῦ Κλάδου Ξερίτη.

Κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1570 ἡ Διοίκησης Ρεθύμνης (ἦτοι ὁ Ρέκτωρ οἱ δύο του Σύμβουλοι καὶ ὁ Γενικὸς Προνοητὴς) γράφουσιν εἰς τὸν Γεώργιον καὶ Ἰωάννην Βαρούχας, νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ χωρία τὰ ὁποῖα τοῖς εἶχον ὑποδείξει προηγουμένως καὶ νὰ συναθροίσωσι τὸν σημειωθέντα ἀριθμὸν τῶν ἀνδρῶν διὰ τῆς πειθοῦς ἢ καὶ τῆς βίας καὶ τοὺς ὀδηγήσωσιν εἰς Ρεθύμνην πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς στρατιωτικῆς τῶν θητείας. Πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς ταύτης παραχωρεῖται εἰς τοὺς Βαρούχας ἡ ἄδεια, νὰ ὀπλίσωσιν ὅσους ἀνθρώπους κρίνωσιν ἀναγκαῖον νὰ τοὺς συνοδεύωσι, καὶ ἂν εὕρωσιν ἀντίστασιν ἢ δὲν θελήσωσι τινὲς νὰ συμμορφωθῶσι, νὰ πυροπολῶσι τὰς οἰκίας των καὶ νὰ κατάσχωσι τὰ ὑπάρχοντά των, ἵνα δοθῶσιν εἰς ἐκείνους οἵτινες, οἰκεία θελήσει προσέλθωσι πρὸς ἐξυπηρέτησιν

τῆς Δημοκρατίας εἰς τοὺς κρίσιμους τούτους καιροὺς, καὶ οἱ ὅποιοι θὰ ἀνταμειφθῶσιν ἐπαξίως τῶν ὑπηρεσιῶν τὰς ὁποίας θὰ παράσχωσιν.

Οἱ ἀδελφοὶ Βαρούχαι καὶ προσωπικῶς οἱ ἴδιοι ὑπηρετήσαν ἐπὶ τῶν γαλερῶν, ὅπως μαρτυρεῖ ἔγγραφον τοῦ Ἀρχιστρατήγου Ἱερωνύμου Ζάνε ὑπὸ χρονολογίαν 13 Ὀκτωβρίου 1570, δι' οὗ πιστοποιεῖται ὅτι ὁ Γεώργιος καὶ Ἰωάννης Βαρούχας, ὑπηρετήσαν μετ' ἄλλων πιστῶν ἀρχόντων ἐπὶ τῆς γαλέρας τοῦ Ἰακώβου Γενοῦ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιμισθίας.

Διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν γαλερῶν ἐχρειάζοντο στρατιῶται τοξόται καὶ ἄλλοι ὀπλίται λεγόμενοι Galeotti καὶ ἰδιαιτέρως οἱ κωπηλάται. Καὶ ὡς στρατιῶται μὲν ἐλαμβάνοντο οἱ λεγόμενοι Ἀρχοντόπουλοι καὶ ἀρχοντορρωμαῖοι (Arcondopulis Arcondoromei), ἧτοι ἐλεύθεροι μὲν Κρηῖτες, ἀλλ' οὐχὶ τιμαριούχοι ὑπηρετοῦντες ὑπὸ ἀξιωματικούς τοὺς Ἐνετοὺς ἢ Κρητας τιμαριούχους, ὡς κωπηλάται δὲ ἐστρατολογοῦντο οἱ πάροικοι (Villani) καὶ δῆ, ὡς θὰ ἴδωμεν, τὰ μᾶλλον κακοποιὰ καὶ ἐπικίνδυνα στοιχεῖα.

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1571 ἡ Διοίκησις Ρεθύμνης δίδει τὴν ἐντολὴν εἰς τὸν Γεώργιον Βαρούχαν νὰ ἐξέλθῃ εἰς Ἀμάριον συνοδευόμε-

νος ὑπὸ φρουρᾶς ἰδίας, ὅσῃν ἤθελε κρίνει ἀναγκαῖον, καὶ νὰ στρατολογήσῃ τὸ $\frac{1}{10}$ τῶν ὑπαρχόντων Ἀρχοντοπούλων δίδων εἰς αὐτοὺς τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι θὰ χρησιμεύσωσιν ὡς στρατιῶται ἐπὶ τῶν πλοίων καὶ οὐχὶ δι' ἄλλην τινὰ ὑπηρεσίαν (κοπηλατῖαι ἢ εἰς ἀγγαρείαν). Εἰς τοὺς ἀπειθοῦντας τοὺς ὁποίους αὐτὸς ἤθελεν υποδείξει, ἡ Ἐνετικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐπιβάλῃ τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν.

Κατὰ τὴν 10 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ Βαρούχας λαμβάνει ἀκόμη διαταγὴν νὰ στρατολογήσῃ ἐκ τοῦ διαμερίσματός του 10 ἐνόπλους ἀρχοντοπούλους, οἱ ὁποῖοι νὰ ἀναπληρώσωσι ἄλλους 10 δραπετεύσαντας ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἀνδρέα Καλλιέργη ἀξιωματικοῦ ἐπὶ γαλέρας, ἣτις ἐτοιμάζεται νὰ σπεύσῃ πρὸς συνάντησιν τοῦ Γενικοῦ Προνοητοῦ τοῦ στόλου, ὑπόσγεται δὲ εἰς αὐτοὺς ἡ Κυβέρνησις τὴν ἀντάξιον ἀμοιβήν.

Τὸ ἀκόλουθον ἔτος 1572 ὁ Γενικὸς Προνοητῆς Χανίων Λουκᾶς Μικιέλης, γράφει εἰς τοὺς τρεῖς ἀδελφοὺς Γεώργιον, Ἰωάννην καὶ Κωνσταντῖνον Βαρούχας Μακρυμιάλλη καὶ εἰς τὸν Ἰωάννην Βαρούχαν Ξερίτην, οἵτινες προσέφεραν ἑαυτοὺς αὐθιμότητος πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς Δημοκρατίας, ὅτι ὑπαρχούσης ἐπείγουσης ἀνάγκης

νὰ ἔξαρτυθῶσι τέσσαρες γαλέραι ἐν Χανίοις, ἐπιφορτίζονται οἱ εἰρημένοι νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ χωρία τοῦ Ἰμαρίου καὶ νὰ στρατολογήσωσιν ὅσον δύνανται μεγαλύτερον ἀριθμὸν Γαλεωτῶν, ἰδίως ἐξ ἐκείνων, οἵτινες δὲν ὑπηρετήσαν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, φροντίζοντες μόνον νὰ μὴ εἶνε βεβαρημένοι οἱ στρατολογούμενοι ὑπὸ πολυμελοῦς οἰκογενείας. Ταῦτοχρόνως δὲ νὰ συλλάβωσι τοὺς κλέπτας καὶ τοὺς ἄλλους κακοποιούς διὰ νὰ χρησιμοποιοθῶσιν ὡς κωπηλάται.

Παρομοίαν ἐντολὴν λαμβάνουσι πάντες οἱ Βαροῦχαι παρὰ τοῦ ἰδίου Γενικοῦ Προνοητοῦ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1572. Ὑπομιμνήσκει εἰς αὐτοὺς τὰς ὑπηρεσίας τῶν προγόνων καὶ τὰς ἰδικὰς τῶν αὐθορμητοῦς καὶ ἀφιλοκερδεῖς ἐκδουλεύσεις καὶ ἐξουσιοδοτεῖ αὐτοὺς νὰ περιέλθωσι τὰ χωρία τοῦ Ἰμαρίου καὶ νὰ στρατολογήσωσι 40 Γαλεώτους, νὰ συλλάβωσι δὲ καὶ τοὺς λιποστράτους, τοὺς ληστὰς καὶ τοὺς ἄλλους κακοποιούς, οἵτινες ἐνοχλοῦσι ὄχι μόνον τὸ διαμέρισμα Ρεθύμνης, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν Χανίων καὶ τοῦ Χάνδακος καὶ νὰ ὀδηγήσωσιν αὐτοὺς ἔμπροσθέν του, ἔχοντες ἐξουσίαν, ἂν εὔρωσι ἐμπόδιον ἢ ἀντίστασιν τινα ἐκ μέρους αὐτῶν, νὰ πυρπολήσωσι τὰς οἰκίας των, νὰ κόψωσι τὸν πύργονά των καὶ

νά δημεύσωσι τὰ ὑπάρχοντά των, ἐκ δὲ τῶν χρημάτων αὐτῶν νὰ πληρωθῶσιν ἐκεῖνοι οἵτινες θὰ διαταχθῶσι νὰ ὑπηρετήσωσι πρὸς ἀντικατάστασίν των.

Κατὰ τὴν 21 Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἄλλη ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ Γεν. Προνοητοῦ ἀναθέτει εἰς τοὺς Βαρούχας καὶ τῶν δύο κλάδων νὰ εἰδοποιήσωσι τοὺς Ἀρχοντορρωμαίους τῆς ἐπαρχίας των νὰ παρενθεθῶσιν ὅλοι εἰς Ρεθύμνην τὴν ἐπομένην Κυριακὴν 24 Μαΐου ἐπὶ ἀπειλῇ πάλιν σκληρῶν τιμωριῶν.

Εἰς τὸ χωρίον Ἀμπελάκι τῆς Ρεθύμνης ἐγένετο τῇ 24 Ἰουνίου τῇ προσκλήσει τοῦ Γενικοῦ Προνοητοῦ τοῦ Κράτους Μαρίνου Καβάλλι, συνάθροισις ὅλων τῶν Ἀρχοντορρωμαίων τοῦ τμήματος Ρεθύμνης. Ἐκεῖ ὠρίσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν τοξοτῶν, τοὺς ὁποίους ἐκάστη ἐπαρχία τοῦ τμήματος (territorio) Ρεθύμνης θὰ συνεισφέρει διὰ τὰς 4 γαλέρας, ἃς ἔπρεπε νὰ ἐξαρτύσῃ ἡ Κρήτη. Οἱ τοξόται αὐτοὶ ἦσαν 170 δι' ὅλον τὸ τμήμα. Ἐκ τούτων ἀναλογοῦν ἀνὰ 40 εἰς τὰς δύο ἐπαρχίας, Ἐπάνω Σύβριτον (Ἀμάριον) καὶ Κάτω Σύβριτον (Ἀγ. Βασίλειον). Ἐντέλλονται ὅθεν οἱ Βαροῦχαι νὰ περιέλθωσι τὰ χωρία τῶν δύο ἐπαρχιῶν καὶ νὰ συλλέξωσι τοὺς τοξότας

αυτούς, ὑποχρεοῦντες ἕκαστον χωρίον νὰ παραδώσῃ τὸν ἀπαιτούμενον ἀριθμὸν, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ εἶναι ἄνθρωποι γενναῖοι καὶ τοῦ πολέμου (di valore e da guerra) καὶ οὐχὶ διὰ τὰς κόπας μὴ ἐπιτρέποντες νὰ σταλῇ ἄνθρωπος μὴ τέλειος καὶ ἐπιτήδειος διὰ τόσον σπουδαίαν ὑπηρεσίαν. Ὅσα χωρία δὲν δώσωσι τὸν ὀρισθέντα ἀριθμὸν τῶν ἀνδρῶν θὰ στερηθῶσι τῶν προνομίων, ἀτελειῶν καὶ χαρίτων καὶ θὰ ὑποχρεωθῶσι νὰ πληρώσωσιν ἑκατὸν τσεκίνια δι' ἕκαστον λιπόστρατον. Οἱ ἄνδρες πρέπει νὰ ἐμφανισθῶσι τὴν 29 τρέχοντος ἐνώπιον τοῦ ἐκλαμπρότατου Προνοητοῦ Ρεθύμνης.

Αἱ ἀνωτέρω διδόμεναι παραγγελίαι εἰς τοὺς Βαρούχας φαίνεται ὅτι ἐξετελοῦντο κατὰ γράμμα, χωρὶς ἐννοεῖται τὰ σκληρὰ μέσα τὰ ὅποια ἠπεῖλει ἡ Ἑνετικὴ Κυβέρνησις. Ὅχι μόνον ἐστρατολόγουν οἱ Βαρούχαι τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι ἐχρησίμευον κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ὡς ἀξιωματικοὶ των. Διότι εἰς ἔγγραφον Βασιλείου Σκορδάνου συμβολαιογράφου καὶ διανομέως τῶν στρατιωτικῶν σιτηρεσίων ἐν Ρεθύμνῃ, βλέπομεν πιστοποιούμενον, ὅτι ὁ Γεώργιος καὶ Ἰωάννης Βαρούχας Μακρομάλλη, ὠδήγησαν εἰς Ρέθυμον 318 ἐνόπλους, εἰς οὓς διενέμοντο 600 ἄρτοι

καθ' ἑκάστην, ἦτοι δύο εἰς ἕκαστον στρατιώτην πλὴν ὀλίγων προσώπων (πιθανώτατα αὐτῶν τῶν Βαρουχῶν καὶ τῆς ἀκολουθίας των), οἵτινες συνετηροῦντο ἰδίαις δαπάναις, ἐφ' ὅσον χρόνον ἔμενον ἐν τῇ πόλει Ρεθύμνη.

Καὶ δὲν ἦτο μόνον ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία καὶ ἡ ἐν ταῖς γαλέραις φρικώδης κοπηλασία, εἰς τὰ ὁποῖα ἦσαν ὑποχρεωμένοι οἱ Κρηῖτες τῶν χρόνων τούτων ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς των τάξεως. Ἦτο ἀκόμη καὶ ἡ μισητὴ ἀγγαρεία πρὸς οἰκοδομὴν καὶ ἀδιάκοπον ἐπισκευὴν φρουρίων καὶ καστελλίων καὶ τειχῶν. Καὶ εἰς τοῦτο ἀκόμη ἡ Ἑνετικὴ Κυβέρνησις ἐπεφρότιζε τοὺς ἄρχοντας Λατίνους καὶ Κρηῖτας νὰ φροντίζωσι καὶ νὰ στρατολογῶσι τοὺς ἐργάτας καὶ νὰ ἐπιστατῶσιν. Ἐχομεν ἐπιστολὴν τοῦ Συμβούλου Ρεθύμνης Ἀνδρέου Μώρου, γραφεῖσαν ἐκ τοῦ χωρίου Μέρωνα τοῦ Ἀμαρίου τῇ 4 Δεκεμβρίου 1573, δι' ἧς εἰδοποιεῖται ὁ Γεώργιος Βαρούχας ὅτι, ὑπαρχούσης μεγάλῃς ἀνάγκῃς νὰ ὀχυρωθῇ ὁ βράχος τῆς Σούδας, ἐξῆλθεν ὁ ἴδιος ἔξω διὰ νὰ συνάξῃ τοὺς διὰ τὴν ἀγγαρείαν ἀναγκαίους ἀνθρώπους· καὶ ὅσοι μὲν θέλουσι νὰ μεταβῶσιν οἱ ἴδιοι προσωπικῶς νὰ σπεύσωσιν, ὅσοι ὁμως θέλουσι νὰ ἀποφύγωσι τὴν ἐνόχλησιν ταύτην,

πρέπει νὰ πληρώσωσιν ἀπὸ 15-18 ὑπέρπυρα, ἵνα διὰ τοῦ ποσοῦ τούτου μισθωθῶσιν ἄλλοι ἐργάται. Ἐξουσιοδοτεῖται ὅθεν κατ' ἀνωτέραν ἐντολὴν ὁ Γεώργιος Βαρούχας νὰ καταγράψῃ ὅλους τοὺς ἐν τῷ χωρίῳ του Μοναστηράκι ἀνδρας Ἄρχοντορρομαίους, φρουδάρχας, προνομιούχους μωλοθροὺς καὶ πᾶν ἄλλο εἶδος ἀνθρώπων, νὰ υπάγῳσι δ' ὅλοι αὐθημερὸν εἰς τὸν Μέγωνα, ὅπου ὁ Μῶρος θὰ μείνῃ μόνον τὴν ἡμέραν αὐτήν. Ἐν τέλει μετὰ πολλῆς τραχύτητος καὶ ἀπειλῶν ὁ ἀγροῖκος Ἐνετὸς ἐπιφέρει :

« Εἶπατε εἰς ὅλους νὰ φέρωσι τὰ χρήματα καὶ παρακινήσατέ τους νὰ μὴ μὲ βάλωσιν εἰς τὸν κόπον νὰ ἔλθω ἕως αὐτοῦ, διότι ὀρκίζομαι εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἂν δὲν θελήσωσι νὰ δώσωσι ὅ,τι πρέπει, θὰ τοὺς κάμω νὰ μετανοήσωσιν ».

Πολλάκις βεβαίως ἡ ψυχὴ τῶν εὐγενῶν Ἄρχοντορρομαίων λαμβανόντων τοιαύτας ὑβριστικὰς καὶ ἀγροῖκους ἐπιταγὰς θὰ συνειραχῆδι ἔξ ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως. Ποσάκις τοιαῦτα θεσπίσματα σκληρὰ καὶ ἄδικα θὰ ἐποδοπατήθησαν ἢ θὰ ἐρριφθῆσαν κατὰ πρόσωπον τῶν ὀργάνων Κυβερνήσεως ἀπεινοῦς καὶ διεφθαρμένης ! Περὶ τούτου λαλοῦσιν εὐγλωττότερον παντὸς ἄλλου αἰ

αίματηραὶ ἐπαναστάσεις καὶ ἀποστασίαι τόσων αἰώνων αἱ διαρκῶς καταπνιγόμεναι καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ἐκρηγνύμεναι.

Ἄλλ' ὁ τελευταῖος αἰὼν τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐνετοκρατίας, ἔξ οὗ προέρχονται καὶ τὰ ἀνωτέρω ἔγγραφα, δὲν ἦτο πλέον ἐποχὴ γενναίων ἀποφάσεων ἐκ μέρους τῶν τυραννουμένων καὶ βασανιζομένων νησιωτῶν. Τὸ ἀδάμαστον φρόνημα τῶν προηγούμενων αἰώνων εἶχε πλέον καταβληθῆ ἔκ τῶν συνεχῶν ἀτυχιῶν καὶ τῆς σκληρᾶς Τύχης τοῦ ὅλου Ἑθνους. Τὸ Βυζαντιακὸν Κράτος, πρὸς ὃ μέχρι τινὸς ἔστρεφε μετὰ γλυκειῶν ἐλπίδων τὸ βλέμμα ὁ Κρητικὸς λαός, εἶχε πέσει πρὸ πολλοῦ, καὶ ὅλον τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν Γένος εὐρίσκετο ὑπὸ τὴν φρικωδεστέραν τυραννίαν καὶ πολιτικὴν ἐξουθένωσιν. Οὐδεμία ἐλπίς οὐδαμῶθεν ἐφαίνετο. Καὶ ἔπρεπε νὰ ὑπομένωσιν ἀγογγύστως τοὺς πόνους τῆς πικρᾶς δουλείας, ἵνα μὴ ἄλλος ὀλεθρὸς χειρότερος τοὺς καταλάβῃ.

Τελευταῖα ἔρχονται τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, ἔξ ὧν καταφαίνεται ὅτι στρατιωτικαὶ ἐκδουλεύσεις τὰς ὁποίας παρέσχον οἱ Βαροῦχαι κατὰ τοὺς δεινοὺς τῆς Ἐνετίας πρὸς τοὺς Τούρκους πολέμους, οἱ ἴδιοι στρατευόμενοι καὶ βοηθοῦντες

τὰς Ἑνετικὰς ἀρχὰς ἐν τῷ διομερίσματί των πρὸς στρατολογίαν ὀπλιτῶν καὶ ἑρετῶν, ἦτο μᾶλλον οὐχὶ ἀνθόρητος ὑπηρεσία ἀλλ' ἀπόδοσις συμπεφονημένη παραχωρήσεως ἄλλης ἐκ μέρους τῆς Ἑνετικῆς Διοικήσεως πρὸς τὸν οἶκον Βαρούχα.

Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον δηλαδή τοῦ 1570 οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ Βαρούχαι Μακρομᾶλλη καὶ ὁ Ἰωάννης Βαρούχας Ξερίτης ὑποβάλλουσι ἀναφορὰν εἰς τὴν Διοίκησιν Ρεθύμνης αἰτοῦντες νὰ ἀναγνωρισθῶσιν ἐπισήμως ὡς γνήσιοι καὶ νόμιμοι ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαίου προγόνου των Μιχαὴλ Βαρούχα Pettochilo (εἰς ὃν εἶχον παραχωρηθῆ, ὡς εἶδομεν τὰ φέουδα κατὰ τὸ ἔτος 1254), ἐπισυνάπτουσι δὲ πλῆθος ἐγγράφων δικαιολογητικῶν τῆς οἰκογενείας, προικοσυμφώνων, γαμηλίων πράξεων, ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται ἡ συνέχεια τοῦ οἴκου καὶ πρὸς τούτοις ὑποβάλλουσι καὶ τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τῆς οἰκογενείας ἀπὸ τοῦ Μιχαὴλ Βαρούχα μέχρι τῆς ἐποχῆς των. Εἰς τὴν ἀναφορὰν ταύτην οἱ Βαρούχαι προσθέτουσιν, ὅτι ἀφ' οὗ ἐκπληρωθῆ ἡ αἵτησίς των, εἶναι πρόθυμοι ἀκολουθοῦντες τὸ παράδειγμα τῶν προγόνων νὰ μεταβῶσι καὶ οἱ ἴδιοι εἰς τὴν Ἑνετικὴν Ἀρμάδα καὶ ὑπηρετήσωσι τὴν Γαλινοτά-

την ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμοιβῆς, ἐπειχόμενοι ἵνα ὁ Θεὸς δώσῃ ταχεῖαν καὶ εὐτυχῆ νίκην εἰς τὰ ὄπλα τῆς Ἐνετίας κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον Ρεθύμνης προβαίνει ἀμέσως εἰς τὴν ἐξέλεξιν τῶν οικογενειακῶν ἐγγράφων, ἐξετάζει τὰ κτηματολόγια, ἐξ ὧν εὐρίσκει ὅτι τὰ πλείιστα κτήματα τῶν ἀρχαίων φεουδῶν τῶν παραχωρηθέντων εἰς τὸν Μιχαὴλ Βαρούχαν εὐρίσκονται καὶ μέχρι σήμερον εἰς τὴν κατοχὴν τῶν σημερινῶν αἰτούντων Βαρουχῶν, ἐξετάζει διαθήκας, γαμήλια συμβόλαια γεννήσεις τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας, καὶ οὕτως ἐξελέγχεται καὶ καταρτίζεται τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τοῦ οἴκου ἀπὸ τοῦ Μιχ. Βαρούχα μέχρι τῶν τότε χρόνων. Ἐκδίδεται ὄθεν ἐγγραφοῦ ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ Ρέκτωρος Ρεθύμνης ἐξ ὀνόματος τοῦ Δουκὸς Ἐνετίας καὶ τῶν δύο Συμβούλων του, ἐν ᾧ ἐπιβεβαιοῦνται τὰ ἀνωτέρω καὶ ἀναγνωρίζονται οἱ αἰτούντες ὡς νόμιμοι ἀπόγονοι τοῦ παλαιοῦ Μιχ. Βαρούχα καὶ ἐκδίδεται τὸ παρὸν χάριν αὐτῶν, οἱ ὅποιοι πάντοτε ἐδείχθησαν πιστοί, καὶ νῦν ὑπόσχονται μετ' ἄλλων δέκα νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Ἀρμάδα καὶ ὑπηρετήσωσι τὴν Γαληροτάτην Δημοκρατίαν τῆς Ἐνετίας.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν Τούρκων (1645 - 1669) ὄχι μόνον διετηρήθησαν ἀπόγονοι τοῦ οἴκου ἐν Ἀμαρίῳ, ἀλλὰ καὶ κλάδος τις τῆς οἰκογενείας κατόκησεν ἐν Χανίοις. Εἰς ἕκ τοῦ κλάδου τούτου ὁ Γεώργιος Βαρούχας μετηνάστευσε κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Δασκαλογιάννη, ἴσως εἰς τὸ κίνημα ὃν ἀναμεμιγμένος, εἰς Κεφαλληνίαν εὐρισκομένην ὑπὸ τὴν Ἑνετίαν. Ὁ Βαρούχας οὗτος ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ γνωρίζων τὴν χρησιμότητά των ἐκεῖ, ὅπου μετέβαινεν, οἰκογενειακὰ ἔγγραφα 90 τὸν ἀριθμὸν, τὰ ὅποια μετ' ἀναφορᾶς καὶ μαρτυριῶν συγχρόνων Κεφαλλήνων περὶ τῆς χρηστῆς του διαγωγῆς κατέθηκε μετὰ ἔτη εἰς τὰ ἀρχεῖα Ἀργοστολίου. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἶχε συλλέξει ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Ἑνετίας καὶ ἐκ τῶν οἰκογενειακῶν ἀρχείων ὀλίγον μετὰ τὴν ἄλωσιν ὁ ἐκ Κρήτης μεταναστεύσας Ἰωάννης Ἀντωνίου Βαρούχας. Ἐκ τῶν εἰς τὸ ἀρχεῖον Κεφαλληνίας κατατεθέντων ἔγγράφων προέρχονται ἀκριβῶς καὶ τὰ ἀνώτερω μνημονευθέντα ἔγγραφα τοῦ βιβλιαρίου *Οἰκογένεια Βαρούχα* δημοσιευθέντα ὑπὸ τινος τῶν συγχρόνων ἀπογόνων τοῦ οἴκου τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀποκατεστημένων.

11-4
23/5

ΑΘΗΝΑΙ, ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ 'ΕΣΤΙΑ,, ΜΑΪΣΝΕΡ & ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ 6525

11

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΩΝ

